

معیارهای مؤثر بر گزینش و ثبت مشاهیر شاعران در تذکره‌ها (با تکیه بر دوره‌ی قاجار)

راضیه به آبادی

دانش آموخته‌ی دکترای زبان و ادبیات فارسی از دانشگاه سیستان و بلوچستان

چکیده

در طول تاریخ زبان و ادب فارسی، افرادی از مناصب و مشاغل مختلف، در صدد جمع‌آوری شعر شاعران و نوشتن ترجمه‌ی زندگی آنان برآمدند و اگر همت ایشان نبود، امروز از حال بیش‌تر، بلکه تمامی شاعران گذشته، بی‌خبر بودیم. این گروه با تألیف کتب شرح حال شعرا - که در اصطلاح تذکره نامیده می‌شود - سهم بزرگی در یادمان مشاهیر شعرا دارند. رونق تذکره-نویسی فارسی در دوره‌ی قاجار و اهتمام پادشاهان و شاهزادگان به این امر و نیز تحولات ایجاد شده، موجب شد که تعداد تذکره‌های این دوره نسبت به دوره‌های قبل، قابل توجه باشد. این‌ها نشان از ضرورت و اهمیت بررسی تذکره‌های این دوره دارد. با این همه، مشکلات تحقیق و تألیف در گذشته، بر کسی پوشیده نیست و با وجود مشکلات و موانع، بدیهی است که انگیزه‌های ویژه‌ای موجب شده که افرادی به این مهم، اقدام کنند. در این پژوهش، اهداف و انگیزه‌های تذکره‌نویسان دوره‌ی قاجار، از جمع‌آوری و ثبت شرح حال و نمونه اشعار شاعران، مورد بررسی قرار گرفته است. نتایج حاکی از آنست که حفظ نام و آثار شعرا، تکمله‌نویسی و نیز انتقاد، مهم‌ترین سائقه‌های تذکره‌نویسان این دوره، در تألیف آثارشان بوده است. پژوهش توصیفی-مقایسه‌ای بوده و به روش کتابخانه‌ای انجام شده است.

کلیدواژه‌ها: تذکره‌نویسی فارسی، انگیزه‌ها، دوره‌ی قاجار